

## KRALJSTVO

- 8. – 6. Stol. Pr. Kr.;
- Kralj Rex (ni absolutističen);
- Kralji voljni;
- Največji razvoj med etruščanskimi kralji → Servij Tulij;

## REPUBLIKA

- 60. Pr. Kr.: Mark Kras, Grej Pompej, Julij Cezar] 1. Triumvlat; razdelijo si oblast in območja rimske države;
- uspešne vojne z Galci → Cezar] vrhovni poveljnik;
- 48. Pr. Kr.: Porazi Pompeja (bitka pri Farzalu);
- 45. Pr. Kr. → *dosmrtni diktator* + konzul za 10 let, kasneje: vrhovni svečenik, poveljnik vojske, vsako leto izvoljen za ljudskega tribuna, konzula: *oče države*;
- pater patriae* postane priljubljen;
- Cezarjeve reforme: javna gradbena dela za brezposelne, agrarni zakon (žito je ceneje za revne), ureditev prometa, zakon proti razkošju, julijanski koledar;
- Cezarjev padeč: bil je zelo priljubljen, to ogrozi obstoj rimske republike. Skupina zarotnikov (Brut + Kasij) ga 15. Marca, na dan marčevskih id leta 44. pr. kr. ubijejo! :O

## REPUBLIKA PO CEZARJEVI SMRTI

- Cezar vsakemu Rimljanu zapusti 300 sestericjev → Antonij nahujska ljudstvo proti morilcem, ki zbežijo iz Rima. Antonij postane vodja popularov.
- 2. Triumvlat: Antonij (vzhod), Oktavijan (Italija, Sredozemlje), Mark Lepid (Afrika).
- Antonij + Oktavijan (bitka pri Filipih, 42. Pr. Kr.) porazita Bruta + Kasija] storita samomor.
- Triumvirji prevzamejo andorz nad imeprjem.
- Antonij + Kleopatra skušata ustanoviti V helenistično kraljestvo; Oktavijan Kleoparti napove vojno in zmaga, kasneje se A + K ubijeta.
- Konec republike: 27. Pr. Kr.; Oktavijan postane edini vladar rimskega imperija.

## 1. OBDOBJE CESARSTVA - PRINCIPAT

- 27. Pr. Kr. → Oktavijan: princeps (1. V senatu), August (vzvišeni), imperator (vrhovni poveljnik), caesar (v spomin na J. C.), pantifex maximus (vrhovni svečenik), pater patriae (oče domovine), tribunus plebis (ljudski tribun)
- Nadzorje delo senata, da izključi vse Antonijeve privržence in ga na novo sestavi.
- Vojaška oblast, pravico veta, delovanje v senatu.
- Naklonjenost vojske (darovi), ljudstva (razdeljevanje žita, družabni dogodki), bogatašev (bogatstvo, častne skužbe).
- Pax romana**: rimski mir (skoraj 200 let) → cvetijo trgovine, umetnost, izobrazba, literatura, gradnja cest, pravo. Sloni na vojaški moči Rima.
- August podpira romanizacijo: proces razširjanja rimske kulture, latinščine, prava, vere po osvojenem ozemlju.
- Oktavijan ni absolutist (senat).
- Reforme: zmanjša senat (600), magistrate potrdi cesar, plačane uradniške službe (← hitreje do oblasti), enotni merski in denarni sistem, 1. popis premoženja, oskrba prebivalstva z živilji, pravični davki, osvobajanje sužnjev.
- Klavdij (leto 50): zelo uspešen vojskovodja (VB, Trajkija).
- Neron: neuravnovšen, da požgati Rim in obtoži kristjane, naslabbši vladar, se ubije.
- Trajan (100-180): zelo uspešen vojaški poveljnik, pri njem ima rimski imperij največji obseg.

## 2. OBDOBJE CESARSTVA – DOMINAT (284 - 476)

- Zadnje obdobje rimske države do propada.
- Razlogi za propad: pešanje rimske elasti, vojska le še brani (pada motivacija), vrednost denarja pada, kiza na podeželju (pomanjkanje delovne sile ← sužnje osvobajajo, ni več osvojenih ozemelj).
- Kolonat**: prva oblika fevdalnega odnosa med veleposestnikom in kmetom, trgovina propada (inflacija), roparske tople, pogostejši vdori ljudstev (S – Germani, V – Perzijci), bolezni.
- Utemelitelj dominata Dioklecijan (dominus et deus), oblast postane despotstva, senat izgubi moč.
- Dioklecijanove reforme: tetrarhija** (2 avgusta + 2 cesarja = vsak nadzira del rim. ces.), dednost poklica, **dieceze**: nove upravne enote, vsi imajo enake davke, ohranjanje stare religije, prepove krščanstvo
- Konstantin Veliki: oblast prenese v Bizanc → Z del cesarstva slabi, 1. 313 da kristjanom versko svobodo.
- Teodozij: po njegovi smrti 395. Leta cesarstvo razpade.

## ŠIRJENJE RIMA

- 4. - 3. st. pr. Kr.: Epir (SZ del Grčije): Grki pokličejo kralja Pira, ta pripelje 20000+ vojakov → večkrat se spopadejo z Rimljani.
- Prirova zmaga** (nič vredno)
- Največji obseg rimske države v 2. stol.
- Razlogi za širjenje države: ?

## PROPAD RIMSKEGA IMPERIJA (476)

- 4. st.: delitev na V in Z imperij.
- Zadnji rimski cesar: Romul.
- Razlogi za propad:
  - Vpadi tujih ljudstev: 5. st.: pritiskajo germani, nomadi, Kelti, Lagobardi, Huni, Markomani,
  - Demografski: populazija se zmanjša za ⅓ → odvisni od tujev. V vojski sprejemajo Germane, plačajo z zemljo,
  - Ekonomski: premalo denarja, prevelika poraba → **hiperinflacija**: denar malo vreden, visoke cene, blagovna menjava. V kmetijstvu krizo rešujejo z sistemom **kolonata**: zakupništvo. Zemljo dajo kmetom, ti jim dajo ⅓ pridelka,
  - Šibkost centralne oblasti: slabi odnosi senat-cesar-vojska → državljanske vojne; cesar ne obvladuje cesarstva,
  - Tuji najemniki v rimski vojski,
  - Duhovna kriza: krščanstvo postane državna religija → vojski leni, nebojeviti

### KRALJSTVO

- 8. – 6. Stol. Pr. Kr.;
- Kralj Rex (ni absolutističen);
- Kralji voljni;
- Največji razvoj med etruščanskimi kralji → Servij Tulij;

### REPUBLIKA

- 60. Pr. Kr.: Mark Kras, Grej Pompej, Julij Cezar] 1. Triumvlat; razdelijo si oblast in območja rimske države;
- uspešne vojne z Galci → Cezar] vrhovni poveljnik;
- 48. Pr. Kr.: Porazi Pompeja (bitka pri Farzalu);
- 45. Pr. Kr. → *dosmrtni diktator* + konzul za 10 let, kasneje: vrhovni svečenik, poveljnik vojske, vsako leto izvoljen za ljudskega tribuna, konzula: *oče države*;
- pater patriae* postane priljubljen;
- Cezarjeve reforme: javna gradbena dela za brezposelne, agrarni zakon (žito je ceneje za revne), ureditev prometa, zakon proti razkošju, julijanski koledar;
- Cezarjev padeč: bil je zelo priljubljen, to ogrozi obstoj rimske republike. Skupina zarotnikov (Brut + Kasij) ga 15. Marca, na dan marčevskih id leta 44. pr. kr. ubijejo! :O

### REPUBLIKA PO CEZARJEVI SMRTI

- Cezar vsakemu Rimljanu zapusti 300 sistericjev → Antonij nahujska ljudstvo proti morilcem, ki zbežijo iz Rima. Antonij postane vodja popularov.
- 2. Triumvlat: Antonij (vzhod), Oktavijan (Italija, Sredozemlje), Mark Lepid (Afrika).
- Antonij + Oktavijan (bitka pri Filipih, 42. Pr. Kr.) porazita Bruta + Kasija] storita samomor.
- Triumvirji prevzamejo andorz nad imeprjem.
- Antonij + Kleopatra skušata ustanoviti V helenistično kraljestvo; Oktavijan Kleoparti napove vojno in zmaga, kasneje se A + K ubijeta.
- Konec republike: 27. Pr. Kr.; Oktavijan postane edini vladar rimskega imperija.

### 1. OBDOBJE CESARSTVA - PRINCIPAT

- 27. Pr. Kr. → Oktavijan: princeps (1. V senatu), August (vzvišeni), imperator (vrhovni poveljnik), caesar (v spomin na J. C.), pantifex maximus (vrhovni svečenik), pater patriae (oče domovine), tribunus plebis (ljudski tribun)
- Nadzorje delo senata, da izključi vse Antonijeve privržence in ga na novo sestavi.
- Vojaška oblast, pravico veta, delovanje v senatu.
- Naklonjenost vojske (darovi), ljudstva (razdeljevanje žita, družabni dogodki), bogatašev (bogatstvo, častne skužbe).
- Pax romana**: rimski mir (skoraj 200 let) → cvetijo trgovine, umetnost, izobrazba, literatura, gradnja cest, pravo. Sloni na vojaški moči Rima.
- August podpira romanizacijo: proces razširjanja rimske kulture, latinščine, prava, vere po osvojenem ozemlju.
- Oktavijan ni absolutist (senat).
- Reforme: zmanjša senat (600), magistrate potrdi cesar, plačane uradniške službe (← hitreje do oblasti), enotni merski in denarni sistem, 1. popis premoženja, oskrba prebivalstva z živilji, pravični davki, osvobajanje sužnjev.
- Klavdij (leto 50): zelo uspešen vojskovodja (VB, Trajkija).
- Neron: neuravnovšen, da požgati Rim in obtoži kristjane, naslabbši vladar, se ubije.
- Trajan (100-180): zelo uspešen vojaški poveljnik, pri njem ima rimski imperij največji obseg.

### 2. OBDOBJE CESARSTVA – DOMINAT (284 - 476)

- Zadnje obdobje rimske države do propada.
- Razlogi za propad: pešanje rimske elasti, vojska le še brani (pada motivacija), vrednost denarja pada, kiza na podeželju (pomanjkanje delovne sile ← sužnje osvobajajo, ni več osvojenih ozemelj).
- Kolonat**: prva oblika fevdalnega odnosa med veleposestnikom in kmetom, trgovina propada (inflacija), roparske tople, pogostejši vdori ljudstev (S – Germani, V – Perzijci), bolezni.
- Utemelitelj dominata Dioklecijan (dominus et deus), oblast postane despotstva, senat izgubi moč.
- Dioklecijanove reforme: tetrarhija** (2 avgusta + 2 cesarja = vsak nadzira del rim. ces.), dednost poklica, **dieceze**: nove upravne enote, vsi imajo enake davke, maksimalne cene blaga, ohranjanje stare religije, prepove krščanstvo
- Konstantin Veliki: oblast prenese v Bizanc → Z del cesarstva slabi, 1. 313 da kristjanom versko svobodo.
- Teodozij: po njegovi smrti 395. Leta cesarstvo razpade.

### ŠIRJENJE RIMA

- 4. - 3. st. pr. Kr.: Epir (SZ del Grčije): Grki pokličejo kralja Pira, ta pripelje 20000+ vojakov → večkrat se spopadejo z Rimljani.
- Prirova zmaga** (nič vredno)
- Največji obseg rimske države v 2. stol.
- Razlogi za širjenje države: ?

### PROPAD RIMSKEGA IMPERIJA (476)

- 4. st.: delitev na V in Z imperij.
- Zadnji rimski cesar: Romul.
- Razlogi za propad:
  - Vpadi tujih ljudstev: 5. st.: pritiskajo germani, nomadi, Kelti, Lagobardi, Huni, Markomani,
  - Demografski: populazija se zmanjša za ⅓ → odvisni od tujev. V vojski sprejemajo Germane, plačajo z zemljo,
  - Ekonomski: premalo denarja, prevelika poraba → **hiperinflacija**: denar malo vreden, visoke cene, blagovna menjava. V kmetijstvu krizo rešujejo z sistemom **kolonata**: zakupništvo. Zemljo dajo kmetom, ti jim dajo ⅓ pridelka,
  - Šibkost centralne oblasti: slabi odnosi senat-cesar-vojska → državljanske vojne; cesar ne obvladuje cesarstva,
  - Tuji najemniki v rimski vojski,
  - Duhovna kriza: krščanstvo postane državna religija → vojski leni, nebojeviti

### KRALJSTVO

- 8. – 6. Stol. Pr. Kr.;
- Kralj Rex (ni absolutističen);
- Kralji voljni;
- Največji razvoj med etruščanskimi kralji → Servij Tulij;

### REPUBLIKA

- 60. Pr. Kr.: Mark Kras, Grej Pompej, Julij Cezar] 1. Triumvlat; razdelijo si oblast in območja rimske države;
- uspešne vojne z Galci → Cezar] vrhovni poveljnik;
- 48. Pr. Kr.: Porazi Pompeja (bitka pri Farzalu);
- 45. Pr. Kr. → *dosmrtni diktator* + konzul za 10 let, kasneje: vrhovni svečenik, poveljnik vojske, vsako leto izvoljen za ljudskega tribuna, konzula: *oče države*;
- pater patriae* postane priljubljen;
- Cezarjeve reforme: javna gradbena dela za brezposelne, agrarni zakon (žito je ceneje za revne), ureditev prometa, zakon proti razkošju, julijanski koledar;
- Cezarjev padeč: bil je zelo priljubljen, to ogrozi obstoj rimske republike. Skupina zarotnikov (Brut + Kasij) ga 15. Marca, na dan marčevskih id leta 44. pr. kr. ubijejo! :O

- REPUBLIKA PO CEZARJEVI SMRTI
- Cezar vsakemu Rimljanu zapusti 300 sistericjev → Antonij nahujska ljudstvo proti morilcem, ki zbežijo iz Rima. Antonij postane vodja popularov.
- 2. Triumvlat: Antonij (vzhod), Oktavijan (Italija, Sredozemlje), Mark Lepid (Afrika).
- Antonij + Oktavijan (bitka pri Filipih, 42. Pr. Kr.) porazita Bruta + Kasija] storita samomor.
- Triumvirji prevzamejo andorz nad imeprjem.
- Antonij + Kleopatra skušata ustanoviti V helenistično kraljestvo; Oktavijan Kleoparti napove vojno in zmaga, kasneje se A + K ubijeta.
- Konec republike: 27. Pr. Kr.; Oktavijan postane edini vladar rimskega imperija.

### 1. OBDOBJE CESARSTVA - PRINCIPAT

- 27. Pr. Kr. → Oktavijan: princeps (1. V senatu), August (vzvišeni), imperator (vrhovni poveljnik), caesar (v spomin na J. C.), pantifex maximus (vrhovni svečenik), pater patriae (oče domovine), tribunus plebis (ljudski tribun)
- Nadzorje delo senata, da izključi vse Antonijeve privržence in ga na novo sestavi.
- Vojaška oblast, pravico veta, delovanje v senatu.
- Naklonjenost vojske (darovi), ljudstva (razdeljevanje žita, družabni dogodki), bogatašev (bogatstvo, častne skužbe).
- Pax romana**: rimski mir (skoraj 200 let) → cvetijo trgovine, umetnost, izobrazba, literatura, gradnja cest, pravo.
- Sloni na vojaški moči Rima.
- August podpira romanizacijo: proces razširjanja rimske kulture, latinščine, prava, vere po osvojenem ozemlju.
- Oktavijan ni absolutist (senat).
- Reforme: zmanjša senat (600), magistrate potrdi cesar, plačane uradniške službe (← hitreje do oblasti), enotni merski in denarni sistem, 1. popis premoženja, oskrba prebivalstva z živilji, pravični davki, osvobajanje sužnjev.
- Klavdij (leto 50): zelo uspešen vojskovodja (VB, Trajkija).
- Neron: neuravnovšen, da požgati Rim in obtoži kristjane, naslabbši vladar, se ubije.
- Trajan (100-180): zelo uspešen vojaški poveljnik, pri njem ima rimski imperij največji obseg.

### 2. OBDOBJE CESARSTVA – DOMINAT (284 - 476)

- Zadnje obdobje rimske države do propada.
- Razlogi za propad: pešanje rimske elasti, vojska le še brani (pada motivacija), vrednost denarja pada, kiza na podeželju (pomanjkanje delovne sile ← sužnje osvobajajo, ni več osvojenih ozemelj).
- Kolonat**: prva oblika fevdalnega odnosa med veleposestnikom in kmetom, trgovina propada (inflacija), roparske tople, pogostejši vdori ljudstev (S – Germani, V – Perzijci), bolezni.
- Utemelitelj dominata Dioklecijan (dominus et deus), oblast postane despotstva, senat izgubi moč.
- Dioklecijanove reforme: tetrarhija** (2 avgusta + 2 cesarja = vsak nadzira del rim. ces.), dednost poklica, **dieceze**: nove upravne enote, vsi imajo enake davke, maksimalne cene blaga, ohranjanje stare religije, prepove krščanstvo
- Konstantin Veliki: oblast prenese v Bizanc → Z del cesarstva slabi, 1. 313 da kristjanom versko svobodo.
- Teodozij: po njegovi smrti 395. Leta cesarstvo razpade.

### ŠIRJENJE RIMA

- 4. - 3. st. pr. Kr.: Epir (SZ del Grčije): Grki pokličejo kralja Pira, ta pripelje 20000+ vojakov → večkrat se spopadejo z Rimljani.
- Prirova zmaga** (nič vredno)
- Največji obseg rimske države v 2. stol.
- Razlogi za širjenje države: ?

### PROPAD RIMSKEGA IMPERIJA (476)

- 4. st.: delitev na V in Z imperij.
- Zadnji rimski cesar: Romul.
- Razlogi za propad:
  - Vpadi tujih ljudstev: 5. st.: pritiskajo germani, nomadi, Kelti, Lagobardi, Huni, Markomani,
  - Demografski: populazija se zmanjša na ⅓ → odvisni od tujev. V vojski sprejemajo Germane, plačajo z zemljo,
  - Ekonomski: premalo denarja, prevelika poraba → **hiperinflacija**: denar malo vreden, visoke cene, blagovna menjava. V kmetijstvu krizo rešujejo z sistemom **kolonata**: zakupništvo. Zemljo dajo kmetom, ti jim dajo ⅓ pridelka,
  - Šibkost centralne oblasti: slabi odnosi senat-cesar-vojska → državljanske vojne; cesar ne obvladuje cesarstva,
  - Tuji najemniki v rimski vojski,
  - Duhovna kriza: krščanstvo postane državna religija → vojski leni, nebojeviti

## KRALJSTVO

- 8. – 6. Stol. Pr. Kr.;
- Kralj Rex (ni absolutističen);
- Kralji voljni;
- Največji razvoj med etruščanskimi kralji → Servij Tulij;

## REPUBLIKA

- 60. Pr. Kr.: Mark Kras, Grej Pompej, Julij Cezar] 1. Triumvlat; razdelijo si oblast in območja rimske države;
- uspešne vojne z Galci → Cezar] vrhovni poveljnik;
- 48. Pr. Kr.: Porazi Pompeja (bitka pri Farzalu);
- 45. Pr. Kr. → *dosmrtni diktator* + konzul za 10 let, kasneje: vrhovni svečenik, poveljnik vojske, vsako leto izvoljen za ljudskega tribuna, konzula: *oče države*;
- pater patriae* postane priljubljen;
- Cezarjeve reforme: javna gradbena dela za brezposelne, agrarni zakon (žito je ceneje za revne), ureditev prometa, zakon proti razkošju, julijanski koledar;
- Cezarjev padeč: bil je zelo priljubljen, to ogrozi obstoj rimske republike. Skupina zarotnikov (Brut + Kasij) ga 15. Marca, na dan marčevskih id leta 44. pr. kr. ubijejo! :O

## REPUBLIKA PO CEZARJEVI SMRTI

- Cezar vsakemu Rimljanu zapusti 300 sistericjev → Antonij nahujska ljudstvo proti morilcem, ki zbežijo iz Rima. Antonij postane vodja popularov.
- 2. Triumvlat: Antonij (vzhod), Oktavijan (Italija, Sredozemlje), Mark Lepid (Afrika).

- Antonij + Oktavijan (bitka pri Filipih, 42. Pr. Kr.) porazita Bruta + Kasija] storita samomor.
- Triumvirji prevzamejo andorz nad imeprjem.
- Antonij + Kleopatra skušata ustanoviti V helenistično kraljestvo; Oktavijan Kleoparti napove vojno in zmaga, kasneje se A + K ubijeta.
- Konec republike: 27. Pr. Kr.; Oktavijan postane edini vladar rimskega imperija.

## 1. OBDOBJE CESARSTVA - PRINCIPAT

- 27. Pr. Kr. → Oktavijan: princeps (1. V senatu), August (vzvišeni), imperator (vrhovni poveljnik), caesar (v spomin na J. C.), pantifex maximus (vrhovni svečenik), pater patriae (oče domovine), tribunus plebis (ljudski tribun)
- Nadzoruje delo senata, da izključi vse Antonijeve privržence in ga na novo sestavi.
- Vojaška oblast, pravico veta, delovanje v senatu.
- Naklonjenost vojske (darovi), ljudstva (razdeljevanje žita, družabni dogodki), bogatašev (bogatstvo, častne skužbe).
- Pax romana**: rimski mir (skoraj 200 let) → cvetijo trgovine, umetnost, izobrazba, literatura, gradnja cest, pravo. Sloni na vojaški moči Rima.
- August podpira romanizacijo: proces razširjanja rimske kulture, latinščine, prava, vere po osvojenem ozemlju.
- Oktavijan ni absolutist (senat).
- Reforme: zmanjša senat (600), magistrate potrdi cesar, plačane uradniške službe (← hitreje do oblasti), enotni merski in denarni sistem, 1. popis premoženja, oskrba prebivalstva z živilji, pravični davki, osvobajanje sužnjev.
- Klavdij (leto 50): zelo uspešen vojskovodja (VB, Trajkija).
- Neron: neuravnovšen, da požgati Rim in obtoži kristjane, naslabbši vladar, se ubije.
- Trajan (100-180): zelo uspešen vojaški poveljnik, pri njem ima rimski imperij največji obseg.

## 2. OBDOBJE CESARSTVA – DOMINAT (284 - 476)

- Zadnje obdobje rimske države do propada.
- Razlogi za propad: pešanje rimske elasti, vojska le še brani (pada motivacija), vrednost denarja pada, kiza na podeželju (pomanjkanje delovne sile ← sužnje osvobajajo, ni več osvojenih ozemelj).
- Kolonat**: prva oblika fevdalnega odnosa med veleposestnikom in kmetom, trgovina propada (inflacija), roparske tople, pogostejši vdori ljudstev (S – Germani, V – Perzijci), bolezni.
- Utemelitelj dominata Dioklecijan (dominus et deus), oblast postane despotstva, senat izgubi moč.
- Dioklecijanove reforme: tetrarhija** (2 avgusta + 2 cesarja = vsak nadzira del rim. ces.), dednost poklica, **dieceze**: nove upravne enote, vsi imajo enake davke, maksimalne cene blaga, ohranjanje stare religije, prepove krščanstvo
- Konstantin Veliki: oblast prenese v Bizanc → Z del cesarstva slabi, 1. 313 da kristjanom versko svobodo.
- Teodozij: po njegovi smrti 395. Leta cesarstvo razpade.

## ŠIRJENJE RIMA

- 4. - 3. st. pr. Kr.: Epir (SZ del Grčije): Grki pokličejo kralja Pira, ta pripelje 20000+ vojakov → večkrat se spopadejo z Rimljani.
- Prirova zmaga** (nič vredno)
- Največji obseg rimske države v 2. stol.
- Razlogi za širjenje države: ?

## PROPAD RIMSKEGA IMPERIJA (476)

- 4. st.: delitev na V in Z imperij.
- Zadnji rimski cesar: Romul.
- Razlogi za propad:

- Vpadi tujih ljudstev: 5. st.: pritiskajo germani, nomadi, Kelti, Lagobardi, Huni, Markomani,
- Demografski: populazija se zmanjša za ⅓ → odvisni od tujev. V vojski sprejemajo Germane, plačajo z zemljo,
- Ekonomski: premalo denarja, prevelika poraba → **hiperinflacija**: denar malo vreden, visoke cene, blagovna menjava. V kmetijstvu krizo rešujejo z sistemom **kolonata**: zakupništvo. Zemljo dajo kmetom, ti jim dajo ⅓ pridelka,
- Šibkost centralne oblasti: slabi odnosi senat-cesar-vojska → državljanske vojne; cesar ne obvladuje cesarstva,
- Tuji najemniki v rimski vojski,
- Duhovna kriza: krščanstvo postane državna religija → vojski leni, nebojeviti.